

**ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
Α.Ε.Ν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΑΡΑΟΥΛΑΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΘΕΜΑ

Χριστόφορος Κολόμβος, τα πλοία του Πίντα, Νίνια, Σάντα Μαρία, στην ανακάλυψη του Νέου Κόσμου (Novus Orbis) και η επέκταση του γεωγραφικού ορίζοντα και αντίληψης των λαών της Ευρώπης.

**ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
Α.Γ.Μ: 3979**

Ημερομηνία ανάληψης της εργασίας: 27/04/2018

Ημερομηνία παράδοσης της εργασίας:

<i>A/A</i>	<i>Όνοματεπώνυμο</i>	<i>Ειδικότητα</i>	<i>Αξιολόγηση</i>	<i>Υπογραφή</i>
<i>1</i>				
<i>2</i>				
<i>3</i>				
ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ				

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ :

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Εισαγωγή	4
Η ανάπτυξη της Ναυσιπλοΐας.....	5
Ο Χριστόφορος Κολόμβος	5
Τα ταξίδια του Κολόμβου	8
Πρώτο ταξίδι.....	8
Το δεύτερο ταξίδι.....	10
Το τρίτο ταξίδι	11
Το τέταρτο ταξίδι	11
Η караβέλα και η καράκα	13
Η караβέλα.....	13
Η Καράκα	14
Τα πλοία Santa Maria, Niña, Pinta	14
Η Santa Maria	14
Η La Niña	15
Η La Pinta.....	16
Μια πρώτη αποτίμηση των ταξιδιών του Κολόμβου	18
Νέος Κόσμος.....	19
Επιπτώσεις για τους λαούς των νέων χωρών.....	19
Η ανάδυση του ευρωκεντρικού συστήματος	21
Κοινωνικοί και πολιτικοί μετασχηματισμοί	25
Η επιστήμη της Γεωγραφίας.....	29
Η νέα γεωγραφική αναπαράσταση.....	30
Το πολιτικό-πολιτισμικό πλαίσιο της νέας γεωγραφικής αναπαράστασης	31
Επίλογος	32
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	33
Βιβλιογραφία.....	36
Ελληνική.....	36
Ξενόγλωσση.....	37
Ιστοσελίδες	37

Περίληψη

Η περίοδος των ανακαλύψεων του 15ου και 16ου αιώνα, είχαν ως αποτέλεσμα την επέκταση των Ευρωπαίων σε όλον τον πλανήτη, η οποία επέφερε την οικονομική και πολιτισμική ενοποίηση του Κόσμου με τη σφραγίδα της Ευρώπης, οπότε και οι εμπορικές δραστηριότητες των ευρωπαϊκών κρατών στράφηκαν από τη Μεσόγειο στον Ατλαντικό.

Ήταν 13 Οκτωβρίου του 1492 η ημέρα που ο Χριστόφορος Κολόμβος και λίγοι άνδρες από το πλήρωμά του πάτησαν το πόδι τους σ' ένα νησί στις Μπαχάμες, το οποίο και ονόμασε Σαν Σαλβαδόρ.

Τα ταξίδια του Κολόμβου αποτέλεσαν την έναρξη μιας μακράς πορείας εξερευνήσεων, ανακαλύψεων και αποικισμού, διαμορφώνοντας αυτό που αποκαλείται Δυτικός Πολιτισμός με κομβικό γεγονός την Κολομβιανή ανταλλαγή, δηλαδή τη μεταφορά στοιχείων ανάμεσα στον Παλαίο και τον Νέο Κόσμο.

Το πρώτο μεγάλο ταξίδι του Κολόμβου προς τη Δύση –όπου εκείνος πίστευε ότι βρισκόταν η Ανατολή– ξεκίνησε στις 3 Αυγούστου 1492, από το ισπανικό λιμάνι του Πάλος, στη νότια Ανδαλουσία. Ο στολίσκος περιελάβανε τρία πλοία, τη ναυαρχίδα ‘Santa Maria’ (Σάντα Μαρία) με κυβερνήτη τον ίδιο τον Κολόμβο και τις караβέλες ‘Pinta’ (Πίντα) και ‘Nina’ (Νίνια).

Με το εγχείρημα του Κολόμβου ανοίχτηκαν νέοι ορίζοντες για την ανθρωπότητα. Στην Αμερική εγκαταστάθηκαν καινούριοι λαοί και δημιουργήθηκαν νέα κράτη, που πρόσφεραν πολλά στην παγκόσμια οικονομία και ευρύτερα στον παγκόσμιο πολιτισμό.

Εισαγωγή

Οι Μεγάλες Ανακαλύψεις του 15ου και 16ου αιώνα, το άνοιγμα της Ευρώπης στον Κόσμο, αποτελούν ορόσημο στην Παγκόσμια Ιστορία, ακριβώς γιατί η οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική υπόσταση της ανθρωπότητας μετά τις Ανακαλύψεις, κυριολεκτικά, μεταμορφώθηκε, καθώς άλλαξε συνθέμελα, ενοποιώντας τον Κόσμο.

Περί τα τέλη του 15ου αιώνα, στην Ευρώπη, στο βόρειο και δυτικό της τμήμα διαγράφεται μια πολυεπίπεδη ανάπτυξη, καθώς:

- υποχωρεί αισθητά η τραγική και μαζικά θανατηφόρος επέλαση λιμών,
- η δημογραφική αύξηση είναι εντυπωσιακή,
- αναπτύσσονται ο αγροτικός τομέας και η (μικρή και μεσαία) βιοτεχνία,
- ενισχύονται και επεκτείνονται οι οικονομικές ανταλλαγές,
- η μοναρχία εκσυγχρονίζεται και ανανεώνει την εξουσία της υπό τον τύπο του απολυταρχικού κράτους,
- σημειώνεται μεγάλη τεχνολογική πρόοδος στον τομέα της ναυσιπλοΐας.

Σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο οι Ευρωπαίοι θαλασσοπόροι στρέφονται στην ανακάλυψη των ωκεανών και των θαλάσσιων δρόμων οι οποίοι τους διαπερνούν, εξερευνούν άγνωστες στεριές, ανακαλύπτουν την Αμερική, μια νέα ήπειρο και κάνουν τον πρώτο περίπλου της γης.

Είναι προφανές ότι οι υπερατλαντικές ανακαλύψεις αποτελούν ένα από τα κορυφαία, αν όχι το κορυφαίο επίτευγμα των Ευρωπαίων χάρις στο οποίο πρωταγωνίστησαν στο παγκόσμιο προσκήνιο του πολιτισμού.

Η Ευρώπη, εν πολλοίς συγκροτήθηκε ως διακριτή ιστορική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική ενότητα, βάσει συγκεκριμένων ιστορικών γεγονότων από την αυγή των νεωτέρων χρόνων, τη σκηνή των οποίων ανοίγουν οι ανακαλύψεις, οπότε η γηραιά ήπειρος κατέστη δυνατή να εξαγάγει τον πολιτισμό της σε όλον τον κόσμο πλάθοντάς τον κατ' εικόνα και ομοίωσή της.

Η ανάπτυξη της Ναυσιπλοΐας

Η εποχή των ανακαλύψεων ήταν εκείνη, κατά την οποία μετατοπίστηκε το κέντρο βάρους της οικονομικής και πολιτιστικής δράσης των Ευρωπαίων από τις χώρες της Μεσογείου στις χώρες που βρέχονται από το βόρειο Ατλαντικό.

Η εν λόγω εποχή ήταν η εποχή των υπερπόντιων ταξιδιών και των μεγάλων θαλασσοπόρων, η εποχή του εκσυγχρονισμού και της θεαματικής ανάπτυξης της γνώσης και της τεχνικής της ναυσιπλοΐας, οπότε:

- βελτιώθηκαν οι μέθοδοι της ναυσιπλοΐας με την ανάπτυξη της αστρονομίας και της γεωγραφίας,
- ναυπηγήθηκε η караβέλα, εξαιρετικά ευέλικτο για τα δεδομένα της εποχής, ανθεκτικό και σταθερό πλοίο σε σχέση και συγκριτικά με αυτά τα οποία υπήρχαν,
- χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά στην ιστορία η πυξίδα και ο αστρολάβος
- κατασκευάστηκε ένας νέος τύπος ιστίων (πανιών), τα οποία είχαν σχήμα τριγωνικό, οπότε το πλοίο ήταν δυνατό να ταξιδέψει και με μη ούριο (αντίθετο της πορείας του) άνεμο,
- εκσυγχρονίστηκαν οι χάρτες, καθώς δημιουργήθηκαν οι πορτολάνες.

Ο Χριστόφορος Κολόμβος

Στο πλαίσιο των συνθηκών που αναφέρθηκαν ανωτέρω, οι Ευρωπαίοι στα τέλη του 15ου αιώνα ανακαλύπτουν τους μεγάλους ωκεάνιους δρόμους. Η μεγαλύτερη ανακάλυψη, η πιο συγκλονιστική, είναι εκείνη της αμερικανικής ηπείρου από τον γενουάτη Χριστόφορο Κολόμβο, ο οποίος βρισκόταν υπό τις υπηρεσίες της βασίλισσας της Ισπανίας, της Ισαβέλλας Α΄ της Καστίλης.

Ειδικότερα:

«Ο Χριστόφορος Κολόμβος (ισπανικά: Cristóbal Colón, Κριστόμπαλ Κολόν, μεταξύ 26 Αυγούστου και 31 Οκτωβρίου 1451 έως 20 Μαΐου 1506) ήταν Γενοβέζος θαλασσοπόρος, χαρτογράφος, ναύαρχος και αντιβασιλέας, διάσημος επειδή ανακάλυψε την Αμερική το 1492.

Οι ιστορικοί θεωρώντας ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός της άφιξής του στην Αμερική το 1492, αποκαλούν την ιστορική περίοδο πριν την άφιξή του, προ Κολόμβου ή προκολομβιανή περίοδο.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν αρκετές ενδείξεις προκολομβιανής επαφής της Αμερικής με άλλες ηπείρους και είναι θέμα συζήτησης αν μπορεί να θεωρήσει κανείς ότι «ανακαλύπτει» μια ήπειρο η οποία κατοικείται ήδη από γηγενείς ή μη λαούς, ο Κολόμβος συχνά πιστώνεται με την ανακάλυψη της Αμερικής, καθώς το ταξίδι του σημείωσε την έναρξη ενός βίαιου αποικισμού της Νέας Γης, όπως αποκαλούνταν εναλλακτικά η αμερικανική ήπειρος. Πραγματοποίησε τέσσερα ταξίδια σε αμερικάνικα εδάφη.

Η πρώτη του εκστρατεία ξεκίνησε στις 3 Αυγούστου του 1492, από το λιμάνι «Πάλος ντε λα Φροντέρα» φθάνοντας στο «Γουαναχάνι» Guanahani (στις σημερινές Μπαχάμες) στις 12 Οκτωβρίου 1492.».

Ο Κολόμβος θεωρείται αμφιλεγόμενη προσωπικότητα. Ο Lindqvist τον χαρακτηρίζει ως άνθρωπο ιδιόρρυθμο και μεγαλομανή. Μάλιστα, θεωρεί ότι η αρχική αποτυχία των ναυτικών σχεδίων του δεν οφειλόταν στο ότι οι άλλοι άνθρωποι πίστευαν ότι η γη είναι επίπεδη αλλά σε δικούς του λανθασμένους υπολογισμούς.

Ο Κολόμβος υπολόγιζε την περιφέρεια της γης ως πολύ μικρότερη από όσο είναι πραγματικά, κι αυτό λειτουργούσε ως εμπόδιο στην επίτευξη του σκοπού του. Αν και μέχρι σχεδόν το τέλος της ζωής του, ήταν πεπεισμένος ότι είχε προβεί στην ανακάλυψη του θαλάσσιου δρόμου για τις Ινδίες, υπήρξε ένας άνθρωπος-εκπρόσωπος του δυτικού κόσμου, ο οποίος, σύμφωνα με το βιβλίο του Herman Lindqvist, «Χριστόφορος Κολόμβος: οραματιστής ή τυχοδιώκτης;»

«Ένας άνθρωπος που έκανε λάθος στις περισσότερες σκέψεις του έγινε ένας απ' τους μεγαλύτερους ήρωες της Ιστορίας του Δυτικού Κόσμου. Αυτό κάτι μας λέει για την κρίση που διαθέτει ο κόσμος αυτός.»

Σύμφωνα με τον Εντουάρντο Γκαλεάνο:

«Όταν ο Χριστόφορος Κολόμβος αποφάσισε να διασχίσει τις απέραντες έρημες εκτάσεις στα δυτικά της οικουμένης, είχε κιόλας αποδεχθεί την πρόκληση των θρύλων. Τρομαχτικές θύελλες θα έπαιζαν με τα πλοία-του σάμπως να ήταν καρυδότσουφλα, που θα τα έριχνε στις μασέλες των τεράτων. Το τεράστιο φίδι των αβυσσαλέων θαλασσών, άπληστο γι' ανθρώπινη σάρκα, θα ενέδρευε παντού. Οι άνθρωποι του 15ου αιώνα πίστευαν ότι δεν τους απέμεναν πια παρά μονάχα χίλια χρόνια ως τη στιγμή που οι καθαρτήριες φλόγες της Δεύτερης Παρουσίας θα εξαφάνιζαν τον κόσμο, έναν κόσμο που τον αποτελούσε ως εκείνη την εποχή η Μεσόγειος με τ' ακρογιάλια-της και οι αμφιλεγόμενες ήπειροι: Ευρώπη, Ασία, Αφρική.

Οι Πορτογάλοι ναυτικοί βεβαίωναν ότι ο δυτικός άνεμος ξέβραζε παράξενα πτώματα και παράσερνε πότε-πότε συντρίμμια από παράξενα γλυπτά, αλλά κανείς δε φανταζόταν ότι ο κόσμος θα εξαπλωνόταν σε λίγο, τί θαύμα αλήθεια!, σε μια ήπειρο καινούργια.».

Στις 20 Μαΐου 1506, σε ηλικία 54 ετών, ο Κολόμβος πέθανε στο Βαγιαδολίδ της Ισπανίας. Τα απομεινάρια του αρχικά έμειναν στο Βαγιαδολίδ, ενώ στη συνέχεια μεταφέρθηκαν στη μονή La Cartuja στη Σεβίλλη. Το 1542, μεταφέρθηκαν στο Santo Domingo, στην σημερινή Δομινικανή Δημοκρατία. Το 1795, όταν η Γαλλία ανέλαβε ολόκληρο το νησί της Ισπανιόλας, τα λείψανα του Κολόμβου μεταφέρθηκαν στην Αβάνα της Κούβας. Μετά την ανεξαρτητοποίηση της Κούβας μετά τον ισπανικό-αμερικανικό πόλεμο το 1898, τα λείψανα μεταφέρθηκαν στην Ισπανία, στον καθεδρικό ναό της Σεβίλλης.

Οι αποστολές του Κολόμβου εγκαινίασαν μια περίοδο εξερεύνησης, κατάκτησης και εποικισμού που κράτησαν αιώνες, βοηθώντας στη δημιουργία του σύγχρονου Δυτικού κόσμου. Οι μεταφορές μεταξύ του Παλαιού Κόσμου και του Νέου Κόσμου που ακολούθησαν το πρώτο του ταξίδι είναι γνωστές ως Κολομβιανή ανταλλαγή. Η κληρονομιά του Κολόμβου συνεχίζει να συζητείται. Ήταν ευρέως προβεβλημένος στους αιώνες μετά το θάνατό του, αλλά οι αντιλήψεις του κοινού έχουν αλλάξει, καθώς οι πρόσφατοι μελετητές έδωσαν την προσοχή σε αρνητικές πτυχές της ζωής του, όπως ο ρόλος του στην εξαφάνιση του λαού Ταίνο, η προώθηση της δουλείας και οι ισχυρισμοί της τυραννίας προς

τους ισπανούς αποίκους. Πολλά αξιοθέατα και ιδρύματα στο δυτικό ημισφαίριο φέρουν το όνομά του, συμπεριλαμβανομένης της χώρας της Κολομβίας.

Χριστόφορος Κολόμβος

Τα ταξίδια του Κολόμβου

Πρώτο ταξίδι

Στις 3 Αυγούστου 1492 ξεκίνησε το πρώτο μεγάλο ταξίδι του Χριστόφορου Κολόμβου προς τη Δύση – στην απόπειρά του να φτάσει στην Ανατολή από θαλάσσιο δρόμο – από το λιμάνι του Πάλος, στη νότια Ανδαλουσία του τότε βασιλείου των Φερδινάρδου και Ισαβέλλας.

Ο στολίσκος του Κολόμβου, ο οποίος διέθετε συνολικώς πλήρωμα 90 ανδρών, αποτελείτο από τρία πλοία, τη ναυαρχίδα ‘Santa Maria’ (Σάντα Μαρία) υπό την κυβέρνηση του Κολόμβου και τις δύο караβέλες ‘Pinta’ (Πίντα) και ‘Nina’ (Νίνια) υπό την κυβέρνηση των αδελφών Μαρτίν Αλόνθο Πινθόν και Βιθέντε Γιάνιες Πινθόν, αντιστοίχως.

«Έχω όμως την ελπίδα μου στον Κύριο ότι αυτή η επιχείρηση θα προσδώσει την πιο μεγάλη τιμή στη χριστιανοσύνη, ενώ καμία άλλη ως τώρα, με τόσο λίγα

έξοδα, δεν οδηγήθηκε σε τόσο καλή έκβαση.» σημειώνεται στο ημερολόγιο του ταξιδιού από τον Χριστόφορο Κολόμβο.

Πρώτος σταθμός (25 ημερών) του ταξιδιού αυτού ήταν τα Κανάρια νησιά, από τις 12 Αυγούστου ως και τις 6 Σεπτεμβρίου 1492. Εν συνεχεία, ανοίχτηκαν σε αχαρτογράφητα νερά και χωρίς να βλέπουν στεριά ακολουθώντας πορεία αρχικώς δυτική και μετά νοτιοδυτική.

Στις 7 με 10 Οκτωβρίου 1492 υπήρξαν, πάντως, σαφείς ενδείξεις ότι τα πλοία προσέγγιζαν σε ξηρά καθώς εμφανίστηκαν πάνω από τα πλοία σμήνη από θαλασσοπούλια. Πράγματι, τη νύχτα της 12ης Οκτωβρίου 1492 ένας ναύτης της Πίντα είδε στον ορίζοντα γη. Επρόκειτο για τη νήσο 'Γκουαναχάνι' και του συμπλέγματος των νήσων Μπαχάμες. Ο Κολόμβος έδωσε στο εν λόγω νησί το όνομα Σαν Σαλβαδόρ (Άγιος Σωτήρας).

Σύμφωνα με το ημερολόγιο του πλοίου:

«Ο Ναύαρχος κάλεσε τους δύο κυβερνήτες κι όλους εκείνους που πάτησαν στεριά και τους ζήτησε να πιστοποιήσουν ότι αυτός, ενώπιον όλων, καταλάμβανε το εν λόγω νησί όπως και πράγματι κατέλαβε- στο όνομα του βασιλιά και της βασίλισσας, των Κυρίων του, κάνοντας τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις, που υπάρχουν με κάθε λεπτομέρεια στα συμβόλαια, τα οποία έγιναν γραπτά εσαεί.»

Ύστερα από λίγες ημέρες ο στολίσκος κατευθύνθηκε προς νότο και στις 28 Οκτωβρίου ελλιμενίστηκε στην Κούβα. Ο Μαρτίν Αλόνθο Πινθόν, κυβερνήτης του Πίντα, μετά από σύγκρουσή του με τον Κολόμβο αποχώρησε με το πλοίο του από τον στολίσκο και κινήθηκε μόνος.

Ακολούθως, ο Κολόμβος κινήθηκε προς την Αϊτή, όπου έφτασε στις 6 Δεκεμβρίου 1492. Η Αϊτή έλαβε το όνομα Ισπανιόλα. Τα Χριστούγεννα του 1492, λόγω μεγάλης θαλασσοταραχής, η ναυαρχίδα 'Σάντα Μαρία' προσάραξε, με αποτέλεσμα να καταστεί αδύνατο το να ταξιδέψει. Με εντολή του Κολόμβου, το πλοίο διελύθη στα εξ'ων συνετέθη. Με την ξυλεία η οποία προέκυψε από τη διάλυση του πλοίου, κατασκευάστηκε το οχυρό 'Βίγια λα Ναβιδάδ' (Πόλη των Χριστουγέννων).

Στις 4 Ιανουαρίου 1493 ο Κολόμβος επιβιβάστηκε στη 'Νίνια', και πήρε τον θαλάσσιο δρόμο της επιστροφής. Στις 15 Μαρτίου 1493 μπήκε στο λιμάνι του Πάλος, και στα τέλη Απριλίου έγινε δεκτός με τιμές στη Βαρκελώνη από τους βασιλείς Φερδινάρδο και Ισαβέλλα.

Το δεύτερο ταξίδι

Ο Χριστόφορος Κολόμβος ξεκίνησε τις προετοιμασίες σχετικά με το δεύτερο ταξίδι του, όχι με σκοπούς εξερευνητικούς αλλά αποικιστικούς. Αναχώρησε από το λιμάνι Κάδιξ της Ισπανίας στις 25 Σεπτεμβρίου 1493 ως αρχικυβερνήτης ενός μεγάλου στόλου 17 πλοίων με πλήρωμα 1500 άτομα.

Πέρασε από τα Κανάρια νησιά, και εν συνεχεία ο στόλος κατευθύνθηκε νοτιοδυτικά και έφτασε τον Νοέμβριο του 1493 στις Μικρές Αντίλλες, στη Ντομίνικα, στη Γουαδελούπη κ.ά. Έπειτα αφίχθη στο Πουέρτο Ρίκο, τη Τζαμάικα και την Ισπανιόλα, όπου και ίδρυσε την πόλη Ισαβέλλα, την πρώτη ευρωπαϊκή αποικία στη Δύση, σε αμερικανικό έδαφος.

Το δεύτερο αυτό ταξίδι του Κολόμβου δεν ήταν ειρηνικό όσον αφορά στις μεταξύ των επιτελών του σχέσεις, καθώς υπήρξαν σοβαρές αντιπαραθέσεις ανάμεσα στον Κολόμβο και σε άλλα «στελέχη» της αποστολής, τα οποία δεν

ενδιαφέρονταν όπως ο Κολόμβος για την αποικιακή οργάνωση των εδαφών, όσο για την εξόρυξη χρυσού και τον άμεσο πλουτισμό.

Στο μεταξύ, ο Κολόμβος επισκέφθηκε την Κούβα και την Τζαμάικα στο χρονικό διάστημα από τον Απρίλιο ως τον Μάιο του 1494, για να τις εξερευνήσει. Επέστρεψε στην Ισαβέλα, όπου η παραπάνω αναφερθείσα αντιπαράθεση συνεχιζόταν και πολλοί εκ των επιτελών αναχώρησαν στην Ισπανία, εγκαταλείποντας την αποστολή. Ο ίδιος, ο Κολόμβος, αφού όρισε τον αδελφό του Βαρθολομαίο αρμοστή της αποικίας, στις 20 Απριλίου του 1496 ξεκίνησε για την Ισπανία και έπειτα από ταξίδι δύο μηνών ελλιμενίστηκε στο Κάδιξ.

Κατά το δεύτερο αυτό ταξίδι ο Κολόμβος αιχμαλώτισε και έφερε μαζί του Ινδιάνους, προκειμένου να πουληθούν στα ισπανικά σκλαβοπάζαρα.

Το τρίτο ταξίδι

Κατά το έτος 1498 έλαβε χώρα το τρίτο του ταξίδι, οπότε και ανακαλύφθηκαν τα νησιά Τρινιτάντ και Τομπάγκο, καθώς και έφτασε στις ακτές της ηπειρωτικής νοτίου Αμερικής, στο δέλτα του ποταμού Ορινόκο, στη Βενεζουέλα. Δεν προχώρησε στο εσωτερικό της περιοχής, διότι υπήρξε εξέγερση των ισπανών αποίκων εναντίον του προσώπου του.

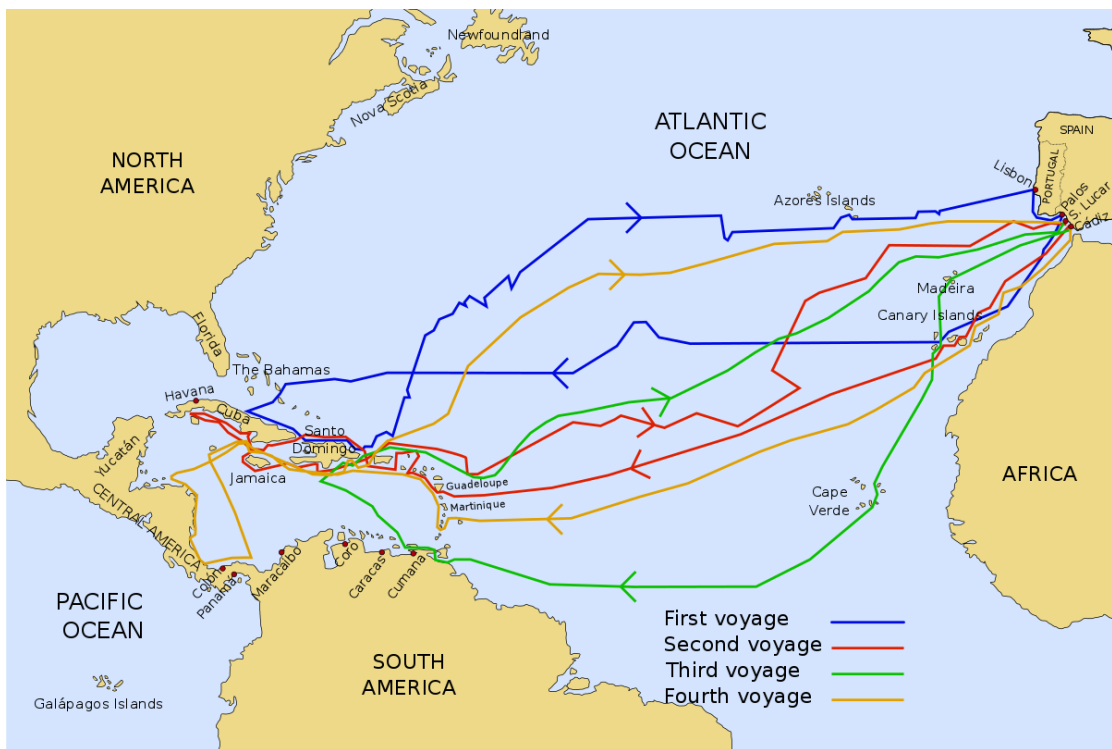
Τότε, από τους βασιλείς της Ισπανίας εστάλησαν για να διευθετηθεί το ζήτημα ο Φραγκίσκο ντε Μομπαντίλια με την ιδιότητα του διοικητή της Ισπανιόλας, ενώ ο Κολόμβος, συνελήφθη και μεταφέρθηκε σιδηροδέσμιος στην Ισπανία, για να λογοδοτήσει. Οι προαναφερθείσες εναντίον του κατηγορίες κατέρρευσαν, πλην όμως ο Κολόμβος έχασε δια παντός τίτλους, τιμές και πλούτο.

Το τέταρτο ταξίδι

Εν τέλει, ο Κολόμβος, παρά το γεγονός ότι είχε τεθεί σε δυσμένεια, κατόρθωσε να πείσει τον βασιλέα Φερδινάνδο ότι ένα τελευταίο ταξίδι θα απέφερε μυθώδη πλούτη, οπότε και ξεκίνησε στα 1502. Στο εν λόγω ταξίδι:

- ολοκλήρωσε την ανακάλυψη των Αντιλών,
- εξερεύνησε τις ακτές της κεντρικής Αμερικής από την Ονδούρα μέχρι τον κόλπο του Νταριέν.
- Αντιμέτωπος στην Κούβα επικείμενη ανταρσία, απειλώντας τους ντόπιους ότι, αν δεν συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις του ισπανικού στέμματος, θα τους κλέψει το φεγγάρι. Γνώριζε ότι στις 29 Φεβρουαρίου 1504 επρόκειτο να συμβεί έκλειψη σελήνης.

Επέστρεψε το καλοκαίρι του 1504 στην Ισπανία, όπου όμως έγινε δεκτός χωρίς τιμές και σε κλίμα αδιαφορίας.

Χάρτης των ταξιδιών του Κολόμβου

Η караβέλα και η καράκα

Η караβέλα

Το όνομα «καραβέλα», «caravella» στην ιταλική γλώσσα, και «caraveia» στην πορτογαλική αναφέρεται σε τύπο ιστιοφόρου πλοίου που έφερε εκτός από τα παραδοσιακά τετράγωνα πανιά που είχαν όλα τα πλοία έως τότε, και ένα ή περισσότερα τριγωνικά πανιά, που ονομάζονταν λατίνια. Τα συγκεκριμένα πανιά του προσεδιάν ταχύτητα και τη δυνατότητα να πλέει κόντρα στον άνεμο. Η караβέλα, σύνθεση της ευρωπαϊκής και της αραβικής ναυπηγικής παράδοσης, πρέπει να ναυπηγήθηκε για πρώτη φορά κάπου στη Μεσόγειο, πιθανόν στην Πορτογαλία ή την Ισπανία, κατά τις πρώτες δεκαετίες του 15ου αι.

Λόγω του ότι οι караβέλες παρέμειναν στην ενεργό δράση για περισσότερο από 2 αιώνες βοηθάει να τις ξεχωρίζουμε σε πρωιμες караβελες, караβελες εξερεύνησης και караβέλες στολου

Αν και υπάρχουν πολλές θεωρίες περι του ονοματος της, πιθανότατα οφείλει την ονομασία της στην αγγλική λέξη carvel, η οποία δηλώνει το πλοίο που είναι κατασκευασμένο με λεία αρμολογία, δηλ. οι σανίδες των πλευρών του σκάφους εφάπτονται μεταξύ τους, χωρίς το ένα να υπερκαλύπτει μέρος του άλλου, δηλαδή να «πατάει» το ένα στο άλλο, όπως συνέβαινε στην παραδοσιακή αρμολογία των πλοίων έως τότε.

Οι караβέλες, μολονότι πιο εύκολες στο χειρισμό τους από τις προηγούμενες μορφές πλοίων, ήταν το ίδιο άβολες για το πλήρωμα. Γενικά, είχαν ένα μόνο κατάστρωμα, που η μεγάλη καμπυλότητά του επέτρεπε να φεύγουν γρήγορα τα νερά από τα κύματα που το σάρωναν. Ο πλοίαρχος είχε συνήθως τη σχετική πολυτέλεια μιας μικρής καμπίνας στην πρύμνη, αλλά το υπόλοιπο πλήρωμα (γύρω στους 30 με 40 άντρες) κοιμόταν στο κατάστρωμα τη ζεστή εποχή και κάτω από το κατάστρωμα με το φορτίο κατά τις φουρτούνες και τα κρύα. Τον περισσότερο χρόνο του το πλήρωμα τον περνούσε αντλώντας νερά από τα αμπάρια, βυθομετρώντας και μανουβράροντας τα πανιά.

Η караβέλα προϋπήρξε ως ακτοπλοϊκό και, ακολούθως, εξερευνητικό πλοίο ήδη κατά τη διάρκεια του 13ου αιώνα με εκτόπισμα περίπου 70 τόνων. Το εν λόγω εκτόπισμα, κατά τους δύο επόμενους αιώνες, άγγιξε τους 200 τόνους.

Η караβέλα ήταν ένα πλατύ πλοίο, με πολλούς χώρους αποθήκευσης. Είχε, συνήθως, τρεις ιστούς εκ των οποίων ο μεσαίος ήταν και ο ψηλότερος. Σε κάθε ιστό της είχε ή τρία τετράγωνα πανιά, ή λατίνια (τριγωνικά), ή ανάμικτα, και ένα τετράγωνο ιστίο, στον πλάγιο πλωριό ιστίο.

Η Καράκα

Η καράκα (carrack) ήταν ποντοπόρο ιστιοπλοϊκό με 3 ή 4 ιστούς το οποίο αναπτύχθηκε ανάμεσα στο 13ο και 15ο αιώνα στην Ευρώπη (κυρίως στην Πορτογαλία). Ο σχεδιασμός της καράκας βασίστηκε τόσο σε προϋπάρχοντες τύπους πλοίων που επιχειρούσαν στη μεσόγειο όσο και σε άλλα που επιχειρούσαν στον Ατλαντικό. Χρησιμοποιήθηκε αρχικά για το ενδοευρωπαϊκό εμπόριο ανάμεσα στη μεσόγειο και τη βαλτική και μετέπειτα στις υπερπόντιες εξερευνήσεις και το υπερατλαντικό εμπόριο. Χρησιμοποιήθηκε ως τα τέλη του 17ου αιώνα κυρίως για εμπορικούς αλλά και για εξερευνητικούς σκοπούς όταν και αντικατασταθηκε οριστικά απο νεώτερα είδη πλοίων.

Τα πλοία Santa Maria, Niña, Pinta

Η Santa Maria

Το Santa Maria ή La Santa María de la Inmaculada Concepción ή κατα την αρχική ονομασία του La Gallega, αν και, ενδεχομένως, είναι απο τα πιο γνωστά στην Ιστορία πλοία, ωστόσο η αναπαράστασή του δεν μπορεί να είναι απολύτως ακριβής λόγω έλλειψης σχετικών στοιχείων-πηγών.

Το έτος 1893 έλαβε χώρα στην Ισπανία ο εορτασμός για την 400στή επέτειο της εκκίνησης του ιστορικού ταξιδιού του Κολόμβου. Ο ισπανός ναυπηγός

Λεοπόλδος Ουίλκε ναυπήγησε στο Καρακάς ένα πλοίο-αντίγραφο της «Σάντα Μαρία», της ναυαρχίδας του Κολόμβου, σύμφωνα με τις υπάρχουσες πηγές.

Πρότυπα υπό κλίμακα παραδόθηκαν στο "Musée de la Marine" στο Παρίσι και στο "Μουσείο Βικτωρίας και Αλβέρτου" στο Κέσιγκτον στο Λονδίνο. Βάσει των εν λόγω προτύπων, οι διαστάσεις του πλοίου του Κολόμβου ήταν:

- μήκος τρόπιδας 18.5 μέτρα
- ολικό μήκος 28,3 μέτρα
- μέγιστο πλάτος 7,8 μέτρα (περίπου 1/4 του μήκους)
- έμφορτο εκτόπισμα 233 τόνους
- βάρος έρματος 90 τόνοι.

Η αναπαράσταση του ισπανού J. M. Martinez – Hidalgo, θεωρείται από τις πιο πιστές. Πρόκειται για, σύμφωνα με τον οδηγό του μουσείου της Χίου:

«μια τρικάρταρη καράκα με αρματωσιά έξι πανιών, τετράγωνο πανί (σακολέβα) κάτω από το μαστούνι, τρίγκο και γάμπια στο πλωριό ιστό, μαϊστρα και γάμπια στο μεσαίο μαστούνι, τρίγκο και γάμπια στο πλωριό ιστό, μαϊστρα και γάμπια στο μεσαίο ιστό και λατίνι μετζάνας, κάτι που συναντούμε σε πλοία μεταξύ του 1450 και του 1650. Σε ορισμένες αναπαραστάσεις, εμφανίζονται μόνο πέντε πανιά (χωρίς πλώριά γάμπια), κάτι που θα μπορούσε επίσης να είναι σωστό. Το Santa Maria θα μπορούσε να φέρει ένα ή δύο μικρά κανόνια για να κάνει σινιάλο, αυτά όμως θα έπρεπε να είναι τοποθετημένα στο κατάστρωμα, στη μέση του πλοίου και να πυροβολούν πάνω ή κάτω από την κουπαστή του παραπέτου.»

H La Niña

Η La Niña ήταν το ψευδώνυμο για την καραβέλα Σάντα Κλάρα. Ωστόσο, αναφέρεται συνήθως από το ψευδώνυμό του, το La Niña, το οποίο, μάλιστα, θεωρείται το αγαπημένο πλοίο του Κολόμβου. Αρχικά το εν λόγω πλοίο ήταν

καραβέλα λατίνα , εν συνεχεία και κατόπιν ανακατασκευής caravela redonda στο Λας Πάλμας, στα Κανάρια νησιά.

Σύμφωνα με τον Michele de Cuneo, ο οποίος συντρόφευσε τον Κολόμβο στο δεύτερο ταξίδι του, πληροφορεί ότι η ήταν La Niña ήταν περίπου 60 τόνων, μήκους καταστρώματος περίπου στα 15 μέτρα και πλήρωμα 24 ατόμων κατα το πρώτο ταξίδι του Κολόμβου.

Η Niña , όπως και η Pinta και η Santa María , ήταν ένα σχετικά μικρό εμπορικό πλοίο το οποίο κατασκευάστηκε, για να ταξιδεύει στη Μεσόγειο Θάλασσα.

Ένα αντίγραφο του πλοίου κατασκευάστηκε το 1991 από τον μηχανικό και ναυτικό ερευνητή John Patrick Sarsfield, τον βρετανικό ναυτικό ιστορικό Jonathan Morton Nance και μια ομάδα πλοιοκτητών στη Bahia της Βραζιλίας. Κατά τον σχεδιασμό και την κατασκευή του ακολούθησαν τεχνικές του 15^{ου} αιώνα. Κύριο υλικό του υπήρξε το βραζιλιάνικο σκληρό ξύλο, ενώ χρησιμοποιήθηκαν εργαλεία χειρός. Τα κύρια πανιά κατασκευάστηκαν πλατιά, ενώ προστέθηκαν και δύο πρυμναία ιστία.

H La Pinta

Η La Pinta ήταν το ταχύτερο από τα τρία πλοία του Κολόμβου, με ιδιοκτήτη τον Cristobal Quintero. Οι αδελφοί Quintero ήταν πλοιοκτήτες από το Πάλο. Ο ιδιοκτήτης του πλοίου ανέθεσε στον ναυτικό Martin Alonso Pinzon να αναλάβει κυβερνήτης του πλοίου. Ο ναύτης του εν λόγω πλοίου, ονόματι Rodrigo de Triana, ήταν ο πρώτος δυτικός άνθρωπος ο οποίος αντίκρισε τις ακτές του Νέου Κόσμου στις 12 Οκτωβρίου 1492. Το πραγματικό αρχικό όνομα του La Pinta είναι άγνωστο. Πιθανότατα κατασκευάστηκε στην Ισπανία κατά το έτος 1441, και ανακατασκευάστηκε για να γίνει ποντοπόρο από τον Χριστόφορο Κολόμβο.

Το La Pinta ζύγιζε περίπου 60 τόνους με μήκος καταστρώματος 17 μέτρα και πλάτος 5,36 μέτρα. Κατά το πρώτο υπερατλαντικό ταξίδι είχε πλήρωμα 26 ατόμων.

Ένα αντίγραφο του La Pinta κατασκευάστηκε από την ισπανική κυβέρνηση για την κολομβιανή ναυτική επισκόπηση του 1893. Το 2005, ένα άλλο αντίγραφο του La Pinta κατασκευάστηκε από το ίδρυμα Christopher Columbus, καθώς και ένα αντίγραφο του La Niña.

Η ταχύτητα των ιστιοφόρων εξαρτάται από εκείνη του ανέμου. Υπολογίζεται ότι, κατά μέσο όρο τα πλοία του Κολόμβου, έπλεαν με μια ταχύτητα 4 κόμβων, συνήθη για τα ιστιοφόρα, έως και την έλευση των ατμοπλοίων. Αυτό σημαίνει πρακτικά ότι μπορούσαν ημερησίως να διανύσουν περί τα 100 μίλια. Από τα τρία πλοία του Κολόμβου το πιο γρήγορο ήταν η Pinta και το πιο αργό η Santa Maria, ωστόσο η διαφορά τους ήταν εξαιρετικά μικρή.

«Αυτά τα δικάταρτα ή τρικάταρτα πλοία, με μήκος γύρω στα 20 μέτρα και χωρητικότητα 60 με 70 τόνους, έγιναν τα μέσα της πορτογαλικής εξερεύνησης. Οι μεγαλύτερες και οι πιο κομψές караβέλες είχαν ένα συνδυασμό από λατίνια και τετράγωνα πανιά, που τους επέτρεπαν να επωφελούνται στο μέγιστο από τον ούριο άνεμο, αλλά και να κινούνται με ευελιξία κατά την είσοδό τους σε όρμους που δεν ήταν σημειωμένοι στο χάρτη. Μερικές φορές, τα πλοία άλλαζαν αρματωσιά από το ένα είδος στο άλλο κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Οι παραπάνω εξελίξεις είχαν τεράστια σημασία καθώς για πρώτη φορά δόθηκε η δυνατότητα στους Ευρωπαίους να θέσουν υπό τον έλεγχό τους την ενέργεια των θαλάσσιων ανέμων σε βαθμό ασύλληπτο για προηγούμενες εποχές.

Παράλληλα, παρατηρείται πρόοδος στον τομέα της ναυσιπλοΐας. Νέοι τύποι ιστίων, όπως ο φλόκος, (τετράγωνο πανί που ξεδιπλώνει με σκοινιά) βελτιώνουν την πλεύση των караβιών. Όμως, η καινοτομία που άλλαξε τον τρόπο των ταξιδιών ήταν η τοποθέτηση του φλόκου δίπλα στο τριγωνικό λατίνι, που επέτρεπε στο καράβι να ταξιδεύει με οποιονδήποτε άνεμο.»

Η Santa Maria, η Pinta και η Niña

Μια πρώτη αποτίμηση των ταξιδιών του Κολόμβου

Μέχρι να εμφανιστεί ο Χριστόφορος Κολόμβος στη Λισαβόνα το 1477, το εμπόριο σκλάβων στον Παλαιό Κόσμο βρισκόταν σε ακμή στον ανατολικό Ατλαντικό Ωκεανό μεταξύ της Δυτικής Αφρικής, των νησιών του Ατλαντικού και της Ευρώπης.

Στην περίφημη επιστολή του στο πρώτο του ταξίδι, ο Κολόμβος ενημέρωνε τον Φερδινάνδο και την Ισαβέλλα ότι θα μπορούσε, με τη βοήθειά τους, να τους δώσει σκλάβους, όσους πολλούς κι αν παραγγείλουν. Επιστρέφοντας από το δεύτερο ταξίδι του, φόρτωσε πεντακόσιους Ινδιάνους σκλάβους στις караβέλες του. Στο τελευταίο μέρος του ταξιδιού του στο Κάδιξ «περίπου διακόσιοι από αυτούς τους Ινδιάνους πέθαναν», όπως κατέγραψε ένας ταξιδιώτης, προσθέτοντας «τους πετάξαμε στη θάλασσα».

Έτσι, ο άνθρωπος που ανακάλυψε τον Νέο Κόσμο, ήταν εκείνος ξεκίνησε το υπερατλαντικό εμπόριο σκλάβων, πρώτα με Ινδιάνους και από τη Δύση προς την Ανατολή.

Νέος Κόσμος

Η ανακάλυψη της Αμερικής από τον Κολόμβο υπήρξε η αρχή για τη γένεση ενός καινούργιου κόσμου, του Νέου Κόσμου.

Ο Ισπανός λόγιος Πέτρος Μάρτυς της Ανγκιέρα ήταν ο εισηγητής και πρώτος χρήστης του όρου Νέος Κόσμος (novi orbis) σε μια επιστολή προς τον Χριστόφορο Κολόμβο, η οποία φέρει την ημερομηνία 1η Νοεμβρίου 1492. Σε επόμενη, επίσης, επιστολή του, ύστερα από ένα χρόνο, ο ίδιος αναφέρθηκε ξανά στον «Νέο Κόσμο» (orbis novus). Ο Αμέριγκο Βεσπούτσι, την άνοιξη του 1503, σε μία επιστολή του προς τον φίλο του Λορέντσο ντι Πιέρ Φραντσέσκο των Μεδίκων, χρησιμοποίησε τον εν λόγω όρο. Το 1516, ο Πέτρος Μάρτυς της Ανγκιέρα δημοσίευσε μια μελέτη με τον τίτλο Περί του Νέου Κόσμου (Orbe De Novo).

Επιπτώσεις για τους λαούς των νέων χωρών

Μετά τις Ανακαλύψεις τίποτε δεν ήταν, πλέον, ίδιο στον κόσμο. Ήδη, από την πρώτη εξ αυτών, την ανακάλυψη της Αμερικής, κι ας νόμιζε ο άνδρας ο οποίος την ανακάλυψε εκ λάθους ότι ήταν η Ινδία:

«Ο Κολόμβος, περνώντας απ' την Τενερίφη, στο πρώτο του ταξίδι, παραβρέθηκε σε μια τρομαχτική ηφαιστειακή έκρηξη. Αυτό έμοιαζε με οϊωνό για το τί έμελε να συμβεί σ' εκείνες τις απέραντες καινούργιες εκτάσεις που έφραζαν — τί έκπληξη! — το δρόμο της δύσης προς την Ασία. Η Αμερική αχνοδιαγράφονταν μυστηριακά πίσω απ' τις ατέλειωτες ακτές-της.

Η κατάκτηση εξαπλωνόταν σαν μανιακή παλίρροια, με απανωτά κύματα. Οι adelantados (διοικητές επαρχιών) διαδέχονταν τους ναυάρχους και τα πληρώματα μεταμορφώνονταν σε στρατιές εισβολέων. Οι βούλες του πάπα είχαν παραχωρήσει την Αφρική στο Στέμμα της Πορτογαλίας, εκχωρώντας στο Στέμμα της Καστίλλης "τις άγνωστες περιοχές, σαν αυτές που ανακαλύφθηκαν ως τώρα απ' τους απεσταλμένους-σας, όπως κι εκείνες που θ' ανακαλυφθούν...": η Αμερική είχε δοθεί στη βασίλισσα Ισαβέλλα.»

Η Ευρώπη ανοίχτηκε στον κόσμο, και τον ενιαιοποίησε. Ωστόσο, αυτό δεν έγινε με ισότιμο τρόπο από πλευράς της γηραιάς ηπείρου.

«Η εποποιία των Ισπανών και των Πορτογάλων στην Αμερική συνδύασε την προπαγάνδισή της χριστιανικής πίστης με το σφετερισμό και τη λεηλασία του φυσικού πλούτου. Η Ευρωπαϊκή δύναμη εξαπλωνόταν με πρόθεση να κυριαρχήσει σε ολόκληρο τον κόσμο.

Οι παρθένες περιοχές, πλούσιες σε δάση και κινδύνους, φλόγιζαν την επιθυμία των καπεταναίων, των αφεντάδων και των κουρελήδων στρατιωτών που ρίχνονταν με ορμή πάνω σε εντυπωσιακά πολεμικά λάφυρα: πίστευαν στη δόξα, και ο Κορτές, για να τη φτάσει, κρατούσε το κλειδί σε μια φράση: "Η τύχη χαμογελά στους τολμηρούς."»

Αντιθέτως, η πρώτη έκφανση της παραπάνω αναφερθείσας ενιαιοποίησης ήταν η αποικιοκρατία. Τα ευρωπαϊκά κράτη που είχαν πρωτοστατήσει στις ανακαλύψεις, υπέβαλλαν τα εδάφη τα οποία ανακάλυψαν σε αποικιακό ζυγό, στο όνομά του βασιλέα της μητρόπολής τους, δημιουργώντας, έτσι, αποικιακές αυτοκρατορίες.

Τα τεράστια κέρδη των πρώτων αποικιοκρατικών δυνάμεων εξήψαν το ενδιαφέρον και των άλλων ισχυρών κρατών της γηραιάς ηπείρου. Περί τα τέλη του 16ου αιώνα και τις αρχές του 17ου, η Ολλανδία, η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία εισήλθαν στον αποικιακό ανταγωνισμό, όχι μόνο για την απόκτηση αποικιών, αλλά και για τον έλεγχο των πιο προσοδοφόρων εξ αυτών. Έτσι, κατά τα μέσα του 19ου αιώνα δεν υπήρχε κάποια περιοχή στον εξωευρωπαϊκό κόσμο η οποία ήταν δυνατό να καταστεί αποικία και να μην έχει ήδη καταστεί.

Συγκεκριμένα:

- Και οι Πορτογάλοι και οι Ισπανοί κατέλαβαν δια της βίας τα εδάφη τα οποία ανακάλυψαν.
- Οι Ισπανοί εξολόθρευσαν με απίστευτη σκληρότητα τους πολιτισμούς οι οποίοι είχαν αναπτυχθεί στα βάθη των αιώνων στα εδάφη τα οποία κατέκτησαν στην κεντρική και τη νότιο Αμερική. Πρόκειται για τους ονομαζόμενους προκολομβιανούς πολιτισμούς των Μάγιας, των Αζτέκων, των Ίνκας.

- Υπέβαλαν τις προαναφερθείσες περιοχές και τους ιθαγενείς κατοίκους τους σε αποικιακό καθεστώς.
- Διαμοίρασαν τα εδάφη τα οποία ανακάλυψαν και κατέκτησαν με τη Συνθήκη της Τορντεζίλας, στα 1494

Η αποικιοποίηση ως διαδικασία υπήρξε βίαιη και συντελέστηκε δια της ωμής βίας, όπως οι αγγελιοφόροι του πληροφόρησαν έναν αυτοκράτορα των ιθαγενών, τον Μοκτεζούμα, ο οποίος, σύμφωνα με τις πληροφορίες ιθαγενών που περιέσωσε ο Μπερναρντίνο ντε Σαχαγκούν στο Φλωρεντινό Κώδικα, και τις οποίες αναφέρει ο Μιγέλ Λεόν-Πορτίλλα στο βιβλίο-του, *Visión de los vencidos*, εκδοθέν στο Μεξικό, στα 1967, έντρομος άκουσε:

«πώς σκάει το κανόνι, πώς βρυχιέται και μουγκρίζει στο κύλισμά-του, και πώς οι άνθρωποι τρέχουν να κρυφτούν παραλοϊσμένοι. Κι όταν αρχίζει να χτυπά, κάτι σαν πέτρινη μπάλα βγαίνει απ' τα σπλάχνα-του ξερνώντας πύρινη βροχή...". Οι ξένοι έφταναν ανεβασμένοι πάνω σε "ελάφια" που τους κουβάλαγαν στη ράχη-τους "ψηλά όσο οι στέγες των σπιτιών-τους". Τα κορμιά-τους ήτανε σκεπασμένα από πάνω ίσαμε κάτω, και "μόνο τα πρόσωπά-τους φαίνονται. Είναι άσπρα σαν κιμωλία. Έχουνε κίτρινα μαλλιά, εκτός από μερικούς που έχουν μαύρα. Τα γένια-τους είναι μακριά."»

Οι προκολομβιανοί πολιτισμοί εξοντώθηκαν, χιλιάδες άνθρωποι πωλήθηκαν ως σκλάβοι, πανάρχαιες γνώσεις και κουλτούρες υπέστησαν εξολόθρευση, μια τεράστια περιβαλλοντική καταστροφή έλαβε χώρα.

Οι Ευρωπαίοι, εν είδει θεομηνίας, έφεραν μαζί τους μεταδοτικές θανατηφόρες ασθένειες, όπως την ευλογιά και τον τέτανο και μια σειρά άλλες, όπως τον τύφο, τη λέπρα, τον κίτρινο πυρετό, την τερηδόνα.

Η ανάδυση του ευρωκεντρικού συστήματος

Υπό τη μεταμορφωτική δύναμη των ανακαλύψεων ο κόσμος οργανώθηκε με κέντρο την Ευρώπη, οπότε διαμορφώθηκε ένα ευρωκεντρικό σύστημα. Κατά τους επόμενους αιώνες, η Ευρώπη απορρόφησε προς όφελός της, προσπορίστηκε

δηλαδή, ένα μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πλούτου, επεξέτεινε τη θρησκεία της και διέδωσε δια της επιβολής τον πολιτισμό της στα πέρατα της γης.

Με την ανάδυση του Νέου Κόσμου:

- Το κέντρο της οικονομίας της ευρωπαϊκής ηπείρου μετατοπίζεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα στον Ατλαντικό Ωκεανό και τη Βόρεια θάλασσα, παρεπόμενο της κατάληξης των νέων θαλάσσιων εμπορικών δρόμων.
- Δημιουργούνται ή ενεργοποιούνται καινούργια λιμάνια, όπως η Σεβίλλη, η Λισσαβόνα, η Αμβέρσα και αναδεικνύονται κατά πολύ σημαντικότερα από τα παλιά λιμάνια της Βενετίας και της Γένοβας.
- Η μαζική εισαγωγή πολύτιμων μετάλλων, χρυσού και αργύρου, δημιουργεί εμπορικές και τραπεζικές δραστηριότητες, οι οποίες ενισχύουν οικονομικά και κοινωνικά την εμφάνιση και την κατίσχυση στην κοινωνική ιεραρχία της αστικής τάξης.
- Μια σειρά παραδοσιακών παραδοχών κλονίζεται αμετάκλητα και ανεπιστρεπτί, καθώς αλλάζει η κοσμοαντίληψη μαζί με την καινούργια γεωγραφική αναπαράσταση του κόσμου.
- Επέρχεται ανάπτυξη μιας σειράς επιστημών όπως η γεωγραφία, αστρονομία, ζωολογία, βοτανική, εθνολογία κ.ά.
- Οι ευρωπαϊκές υπερπόντιες εξερευνήσεις και οι ανακαλύψεις επέφεραν μια τεράστια αύξηση του παγκόσμιου εμπορίου ενεργοποιώντας την επαφή μεταξύ των ευρωπαϊκών αποικιακών αυτοκρατοριών, του Νέου Κόσμου και της Ευρώπης, του Παλαιού Κόσμου.

Ήταν η κολομβιανή ανταλλαγή, η οποία αφορούσε σε μια μεγάλη υπερπόντια μεταφορά φυτών, ζώων, τροφών, και ανθρώπων ανάμεσα στο ανατολικό και το δυτικό ημισφαίριο του κόσμου, εκείνη η οποία έθεσε τις βάσεις για την παγκοσμιοποίηση. Επιπλέον, η ευρωπαϊκή επέκταση και εξερεύνηση έθεσε τις βάσεις, αλλά και χρησιμοποίησε, την παγκόσμια χαρτογράφηση, εκ της οποίας, μεταξύ άλλων, εκπήδησε μια νέα κοσμοθεωρία.

Η αποικιακή παραγωγή (ζάχαρη, τσάι, καπνός, ρούμι και βαμβάκι), αρχής γενομένης με την ανακάλυψη της Αμερικής, έφτασε στο απόγειο της ανάπτυξής της μετά τη δεκαετία του 1650, οπότε και ετέθησαν σε «λειτουργία» δύο

μηχανισμοί οι οποίοι έμελλε να μετασχηματίσουν την αναπαραγωγή της εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, διευρύνοντας τον γεωγραφικό ορίζοντα και σε αυτό το πεδίο. Συγκεκριμένα:

δημιουργήθηκε μια παγκόσμια αλυσίδα παραγωγής, η οποία καθίστατο ικανή να μειώνει το κόστος των εμπορευμάτων τα οποία ήταν απαραίτητα για την αναπαραγωγή της εργασιακής δύναμης στον ευρωπαϊκό χώρο, και, την ίδια στιγμή, χρησιμοποιούσε τους σκλάβους στα εδάφη του Νέου Κόσμου ως παρόχους «φτηνών» καταναλωτικών αγαθών για τους φτωχούς των ευρωπαϊκών χωρών.

Το κυριότερο αποτέλεσμα των ανακαλύψεων ήταν η υπέρβαση του κλειστού μεσαιωνικού κόσμου και η διαμόρφωση ενός νέου, ανοιχτού, και γεωγραφικώς διευρυμένου σε παγκόσμιο επίπεδο, οικονομικού και κοινωνικού συστήματος, της κεφαλαιοκρατίας.

Ουσιαστικά οι ανακαλύψεις, έθεσαν, αποτέλεσαν το υπόβαθρο για τη δημιουργία του κόσμου στον οποίον ζούμε σήμερα. Οι κάτοικοι της Γης, αγνοώντας οι μισοί τους άλλους μισούς, πριν από τις ανακαλύψεις, έφθασαν σήμερα στο σημείο να συναλλάσσονται σε μια παγκόσμια αγορά, να παράγουν σε και να καταναλώνουν από μια παγκόσμια βιομηχανία, να υφίστανται τις συνέπειες μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και, να έχουν γνωρίσει, παγκόσμιους πολέμους.

Είναι προφανές ότι τη διεύρυνση του γεωγραφικού ορίζοντα των Ευρωπαίων ακολουθούσε ή/και κάποιες φορές συνόδευε η επέκταση της ευρωπαϊκής πολιτικής και οικονομίας.

Υπό το παραπάνω πρίσμα, εκείνο για το οποίο αισθάνονταν οι Ευρωπαίοι ότι ξεχώριζαν από τον υπόλοιπο κόσμο ήταν η εκπολιτιστική αποστολή της ηπείρου τους. Πρόκειται για ένα κομβικό στοιχείο της ευρωπαϊκής αυτοσυνειδησίας.

Έτσι λοιπόν «ηθικοποιήθηκαν» ως αυθύπαρκτες πολιτισμικές αξίες, οι ευρωπαϊκές, ενώ οι μη ευρωπαϊκές συνήθειες εθεωρήθησαν συνώνυμα πρωτογονισμού και βαρβαρότητας. Φράσεις όπως «η πολιτισμένη Ευρώπη» ή «τα

πολιτισμένα έθνη» «θέμα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος» κοκ. Αντανακλούν τον προαναφερθέντα διαχωρισμό.

Οι Ευρωπαίοι, χάρι στο τιτάνιο κατόρθωμα των ανακαλύψεων τροφοδότησαν τη νεότεριότητα ως ίδιον του πολιτισμού τους και διαμόρφωσαν τον μοντέρνο πολιτισμό, τον οποίον εξήγαγαν στα πέρατα της γης με όρους ιεραρχίας στην κορυφή της οποίας έθεσαν τους εαυτούς τους.

Στην πραγματικότητα η διεπαφή τους με τον Νέο Κόσμο είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας αμφίδρομης πολιτιστικής πλατφόρμας, εν τη γενέσει της οποίας βρισκόταν η ανταλλαγή προϊόντων, διατροφικών συνηθειών κλπ, αν και το ισοζύγιο σαφώς έκλεινε από την πλευρά του Παλαιού Κόσμου, της Γηραιάς Ηπείρου με την ανισότητα σε βάρος του Νέου Κόσμου.

Όσον αφορά στα ευρωπαϊκά δρώμενα, η εμπειρική γνώση για τον Νέο Κόσμο μετατρέπεται σε επιστημονική γνώση και τεχνολογική πρόοδο: ναυσιπλοΐα, χαρτογραφία, βοτανικά κ. ά. Επρόκειτο για συγκεκριμένα επιστημονικά και τεχνολογικά πεδία, τα οποία δύναται να καλύψουν και να εξασφαλίσουν/διασφαλίσουν τα προαπαιτούμενα για μακρά ταξίδια στην κατεύθυνση της ανακάλυψης νέων εδαφών, της κατάληψης αυτών και της εγκατάστασης σε αυτά, καθώς και της εξ αρχής θεμελίωσης σε αυτά αστικού ιστού.

Όπως σημειώνει ο Burns, οι προαναφερθείσες αλλαγές στο εμπόριο και η μετατόπιση του κέντρου βάρους από τη Μεσόγειο στους ωκεανούς, αποτέλεσε ισχυρότατο πλήγμα για το μονοπώλιο του ανατολικού εμπορίου που βρισκόταν έως τότε υπό τον έλεγχο των ιταλικών πόλεων, με αποτέλεσμα την οριστική παρακμή από άποψη διεθνούς ακτινοβολίας των λιμανιών της Βενετίας ή της Γένοβας και την ανάδειξη νέων ευρωπαϊκών λιμένων στη Βόρεια Θάλασσα και τον Ατλαντικό.

Παράλληλα, στο πεδίο του στενά ευρωπαϊκού γεωγραφικού χώρου η μετατόπιση του κέντρου βάρους από άποψη οικονομική αλλά και πολιτικοπολιτισμική από το νότιο στο βόρειο, το δυτικό και το βορειοδυτικό της τμήμα αποτελεί όπως θεωρεί ο Ράπτης συνέπεια των ανακαλύψεων.

Προ ανακαλύψεων η Ευρώπη ως πολιτική-πολιτισμική ενότητα ουδέποτε υπήρξε στην κοσμοαντίληψη των κατοίκων της, οι οποίοι προφανώς δεν αισθάνονταν Ευρωπαίοι. Η όποια κοινή αίσθηση ευρωπαϊκότητας ήταν αυτή η οποία περιέβαλε χαλαρά και αχνά τις θρησκευτικές εκφάνσεις της δυτικής χριστιανοσύνης, απέρρευε σχεδόν αναγκαστικά από την κοσμική αίγλη της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, και στην πιο προωθημένη της μορφή γινόταν αντιληπτή ως κοινότητα μέσω του ανήκειν σε μια ευρωπαϊκή κοινοπολιτεία των κλασικών γραμμάτων.

Η δυναμική πορεία προς δυσμάς του Ισλάμ δεν θα ταρακουνήσει τη δύση παρά μόνον μετά την άλωση της Κων/πολης, στα 1453, οπότε και η Ευρώπη θα συνασπιστεί ηθικά και αμυντικά απέναντι στην ενδεχόμενη απειλή της οθωμανικής πλημμυρίδας.

Κοινωνικοί και πολιτικοί μετασχηματισμοί

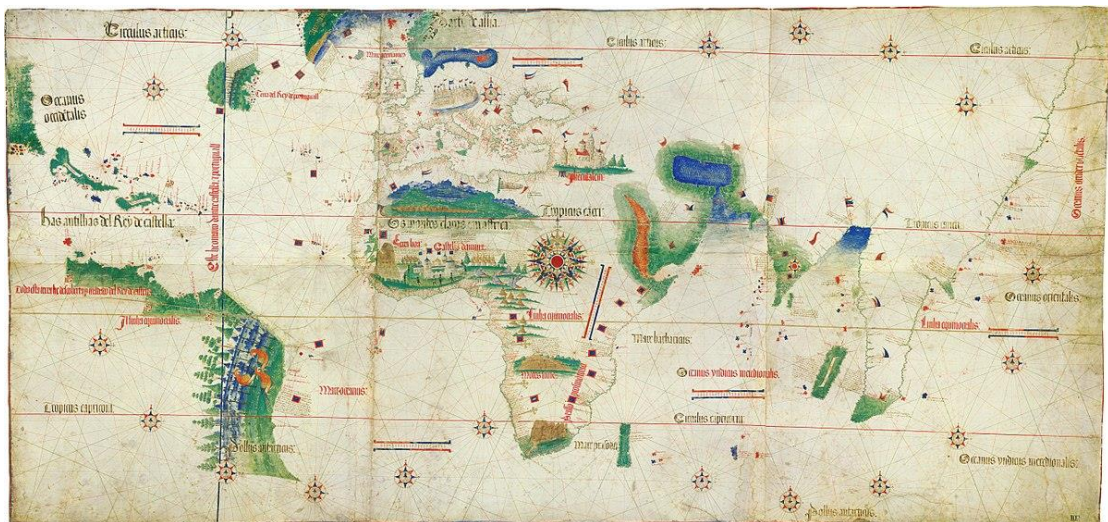
Παράλληλα, οι ανακαλύψεις προώθησαν ή/και προκάλεσαν, οπωσδήποτε συνέβαλαν στην επιτέλεση μιας σειράς κοινωνικών και πολιτικών μετασχηματισμών, τόσο στην Ευρώπη όσο και στον υπόλοιπο κόσμο.

Ο Νέος Κόσμος ασκούσε τεράστια έλξη, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας νέας αντίληψης για την «ελευθερία», της ελευθερίας του ατόμου, πρωτόγνωρη τότε, αλλά και κομβική έως σήμερα ιδέα για την ευρωπαϊκή πολιτική σκέψη. Βεβαίως, επρόκειτο για μια καταρχάς και κατεξοχήν οικονομική ελευθερία, η οποία εκκινούσε από την ευρωπαϊκή ήπειρο και έφθανε ως την άλλη άκρη της γης στον Νέο Κόσμο, αναδιαμορφώνοντας τις προϋπάρχουσες αντιλήψεις, ακόμα και των ντόπιων.

Αυτό το οποίο τέθηκε σε κίνηση με την ανακάλυψη της Αμερικής από τον Κολόμβο κατά μία έννοια ολοκληρώθηκε κλείνοντας ένα πρώτο στάδιο παγκοσμίου ανάπτυξης με τη συνθήκη της Τορντεσίλλα, η οποία για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία μοίρασε προς όφελος ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων τον κόσμο, καθώς ένα αδιαχώριστο πλέγμα πειρατικών αποστολών, εμπορικών ταξιδιών, ένοπλων επιχειρήσεων και οικονομικών αναμετρήσεων σε ξηρά και

θάλασσα συνδυαζόταν με ερευνητικές αποστολές οι οποίες ολοένα και περισσότερο διεύρυναν τη γνώση του κόσμου και τα όρια του.

Το ταξίδι του Κολόμβου συντάραξε την ψυχή του μέσου Ευρωπαίου, εφόσον βεβαιότητες εκατοντάδων ετών ανατράπηκαν. Αδιάψευστος μάρτυρας μιας πραγματικής επανάστασης στο πεδίο της νοοτροπίας και του πνεύματος ήταν ο ίδιος ο χειρόγραφος χάρτης του Κολόμβου ο οποίος απεικόνιζε για πρώτη φορά τη νέα ήπειρο στα 1500. Σε δεύτερο χρόνο, δύο έτη μετά, θα έρθει ο παγκόσμιος χάρτης του Καντίνο, για να διαπράξει την πρώτη ιστορικά γεωπολιτική χαρτογράφηση απεικονίζοντας την πρώτη μοιρασιά του παγκόσμιου χώρου από τις τότε ευρωπαϊκές δυνάμεις, χωρίζοντας τον κόσμο σε υπερμεγέθεις ζώνες επιρροής το βάθος των οποίων παρέμενε εν πολλοίς και ως επί το πλείστον άγνωστο.

Ο χάρτης του Καντίνο

Μια σημαντική συνέπεια των γεωγραφικών ανακαλύψεων ήταν ότι το κέντρο της παγκόσμιας οικονομίας μετατοπίστηκε από τη Μεσόγειο στον Ατλαντικό Ωκεανό και τη Βόρεια θάλασσα. Τα λιμάνια της Σεβίλλης, της Λισαβόνας και της Αμβέρσας απέκτησαν μεγαλύτερη οικονομική δραστηριότητα από εκείνα της Βενετίας και της Γένουας. Με την εξέλιξη αυτή η δυτική και η βόρεια Ευρώπη έγιναν πια το κέντρο των διεθνών εξελίξεων.

Το ασήμι και το χρυσάφι που έφταναν στην Ευρώπη αύξησαν την κυκλοφορία του χρήματος και κατέστησαν το νόμισμα αποκλειστικό ανταλλακτικό μέσο και μέτρο όλων των αξιών, Τα κεφάλαια που συσσωρεύονταν από το εμπόριο

άρχισαν να επενδύονται σε διάφορες εμπορικές, τραπεζικές, χρηματιστηριακές και ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Έτσι τέθηκαν οι βάσεις του κεφαλαιοκρατικού συστήματος στην Ευρώπη, ενώ η φεουδαρχική δομή της οικονομίας άρχισε να κλονίζεται.

Το λάθος του Κολόμβου άλλαξε τη μοίρα της ανθρωπότητας. Η απρόσμενη ανακάλυψη μιας νέας ηπείρου είχε τεράστια, εν τέλει σημασία, για την πορεία της παγκόσμιας ιστορίας και του πολιτισμού και επέφερε κοσμοϊστορικές αλλαγές όσον αφορά στον τομέα της οικονομίας, καθώς οι βάσεις αυτού το οποίο βιώνουμε σήμερα ως οικονομική παγκοσμιοποίηση τέθηκαν τότε, αρχής γενομένης με την “Κολομβιανή Ανταλλαγή”, την οποία ως όρο εισήγαγε ο Άλφρεντ Κρόσμπερτ (1972).

Στο ομώνυμο βιβλίο του όπου έκανε λόγο για τις βιολογικές και πολιτισμικές αμφίδρομες επιρροές μεταξύ Ευρωπαίων και ιθαγενών, συμπεριλαμβανομένων και πληθυσμιακών μετακινήσεων και επιμειξιών.

Υπό αυτήν την έννοια, οι χάρτες «αρχίζουν να γεμίζουν», κι αυτό είναι εκείνο το οποίο ο Aymard ορίζει ως ενοποίηση της γεωγραφικής αναπαράστασης του κόσμου. Πρόκειται, ωστόσο, για μια ενοποίηση η οποία περικλείει μια σειρά τομείς, ενδεχομένως και φαινομενικά άσχετους μεταξύ τους, οπότε κάνει λόγο για:

- μικροβιακή ενοποίηση, δηλαδή ανταλλαγή μικροβίων ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς και τους ιθαγενείς του Παλαιού Κόσμου. Για τον Παλαιό Κόσμο, η μικροβιακή ενοποίηση επέφερε τη διάδοση της σύφιλης, ενώ για τον «μικροβιακά παρθένο» Νέο Κόσμο υπήρξε καταστροφική και θανατηφόρος.
- φυτική ενοποίηση, δηλαδή ανταλλαγή φυτικών ειδών, οπότε νέοι σπόροι κυκλοφορούν και φυτρώνουν στην Ευρώπη, με ό, τι και όσα αυτό σημαίνει για το οικοσύστημα και τις διατροφικές δυνατότητες και συνήθειες των ανθρώπων του Παλαιού Κόσμου. Αναλόγως, γίνεται λόγος και για ενοποίηση της πανίδας.
- οικονομική ενοποίηση, καθώς νέα εμπορικά κυκλώματα διαμορφώνονται και συμπλέκονται, με προεξάρχον το τριγωνικό εμπόριο, το οποίο πλέον επεκτείνεται σε παγκόσμια κλίμακα, κι έτσι ο όγκος του εμπορίου αυξάνεται, γεγονός το οποίο

επηρεάζει δραματικά την ποιότητα, την ποσότητα και την κυκλοφορία των καταναλωτικών αγαθών, μεταμορφώνοντας και τις καταναλωτικές συνήθειες.

Υπό αυτήν την έννοια, ο Χριστόφορος Κολόμβος υπήρξε η σπίθα η οποία πυροδότησε μια αλληλουχία ριζικών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών αλλαγών στον πλανήτη κατά τα τελευταία πεντακόσια χρόνια αλλάζοντας θεαματικά τον τρόπο με τον οποίον ο Ευρωπαίος έβλεπε ως τότε τον κόσμο και εντός αυτού τον ίδιο τον εαυτό του.

Όπως ισχυρίζεται ο αμερικανός δημοσιογράφος και ερευνητής Τσαρλς Μαν, συγγραφέας του βιβλίου "1493: Uncovering the New World Columbus created" (1493: Αποκαλύπτοντας τον Νέο Κόσμο που δημιούργησε ο Κολόμβος), κανείς άλλος άνθρωπος δεν άλλαξε τόσο ριζικά το πρόσωπο της υφηλίου όσο ο Κολόμβος. Όταν ο θαλασσοπόρος διέσχισε τον Ατλαντικό Ωκεανό, ξεκίνησε μια νέα εποχή, όχι μόνο για την Αμερική, αλλά και για τις άλλες ηπείρους, την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική και τον κόσμο όλον, μια εποχή η οποία δικάως ονομάζεται νεοτερικότητα.

Πριν ο στόλος του Κολόμβου κάνει το μεγάλο ταξίδι του, όχι μόνο η Αμερική ήταν άγνωστη στους Ευρωπαίους αλλά και με την Ασία η γηραιά ήπειρος είχε ελάχιστες επαφές. Μέσα σε εκατό έτη ο κόσμος, κυριολεκτικά, μεταμορφώθηκε: οι караβέλες της Ισπανίας έφταναν στη μακρινή Κίνα, για να μεταφέρουν ασήμι και να φορτώσουν μετάξι, ενώ ο μέσος Ευρωπαίος κάπνιζε εισαγόμενο καπνό από τη νεοανακαλυφθείσα ήπειρο. Οι επιμέρους οικονομίες άρχισαν να συνδεόνται άρρηκτα, καθώς η αγροτική παραγωγή της Ευρώπης και της Ασίας ήταν πλέον άμεσα εξαρτώμενες από τα αγροτικά είδη τα οποία εισήχθησαν από την Αμερική.

Η ανακάλυψη της Αμερικής αποτέλεσε το εναρκτήριο συμβάν των μεγάλων γεωγραφικών ανακαλύψεων, με τις οποίες η Ευρώπη έπαψε δια παντός να είναι μια κλειστή ήπειρος, γεγονός το οποίο μετέβαλε άρδην και ολοκληρωτικά την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική της φυσιογνωμία αλλά και την κοσμοαντίληψη των κατοίκων της, καθιστώντας ηγεμονική κουλτούρα του κόσμου όλου αυτό το οποίο από αυτήν ξεκίνησε, αυτό το οποίο έως σήμερα λαμβάνει την προσωνυμία δυτικός πολιτισμός. Η ιστορία των ανακαλύψεων εκδιπλώθηκε στο διάβα του χρόνου δια μέσου της εξάπλωσης, της επέκτασης,

αλλά και του ανταγωνισμού των ευρωπαϊκών δυνάμεων στον πλανήτη, διαμορφώνοντας για πρώτη φορά συνθήκες παγκοσμίου ισορροπίας, οδηγώντας μέσα από την υπέρβαση του ευρωκεντρικού στην ανάδυση ενός διεθνούς συστήματος.

Χριστόφορος Κολόμβος: για τους επικριτές του υπήρξε συμφεροντολόγος έμπορος, δυνάστης, κατακτητής, αποικιστής, κατά λάθος εξερευνητής, ακόμα και “Ζαν ντ' Αρκ του Ωκεανού”. Για την Ιστορία, ο Κολόμβος έζησε κι ανακάλυψε το αμερική στο μεταίχμιο δύο κόσμων, του Μεσαίωνα και της Νεοτερικότητας, μεταμορφώνοντας τις τύχες του κόσμου και της ανθρωπότητας. Αυτό που είμαστε σήμερα το οφείλουμε και σε εκείνον.

Η επιστήμη της Γεωγραφίας

Η συγκρότηση και της Γεωγραφίας ως επιστήμης διαπερνάται από διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα. Η Γεωγραφία δεν νοείται πλέον με σύγχρονους όρους ως μια επιστήμη των χωρικών δεδομένων δίχως τη διασύνδεσή τους στον χρόνο, επί του φυσικού αλλά και επί του ανθρωπογενούς.

Στο παραπάνω πλαίσιο η Γεωγραφία της Κοινωνίας καθίσταται Ανθρωπογεωγραφία, θέτοντας και απαντώντας, με αναλυτικό συνθετικό τρόπο, το ερώτημα «γιατί εδώ και όχι εκεί;».

Σύμφωνα με τους Massey και Allen, η Γεωγραφία διαρθρώνεται σε τρεις σχέσεις ανάμεσα:

1. στον χώρο και την κοινωνία, στην αλληλοσύνδεση κοινωνικής και χωρικής οργάνωσης,
2. στο φυσικό και το ανθρωπογενές, και στην αλληλεπίδρασή τους,
3. στον χώρο και τον χρόνο, όπου εδώ υπεισέρχεται το στοιχείο της Ιστορίας, καθότι οι δυο επιστήμες συνδέονται άρρηκτα υπό την εδαφοποίηση της Ιστορίας ή/και την ιστορικοποίηση ενός εδάφους.

Η νέα γεωγραφική αναπαράσταση

Ως τις αρχές του 16ου αιώνα, η Αμερική ήταν εν πολλοίς άγνωστη η/και ανύπαρκτη ήπειρος για τους κατοίκους της ευρωπαϊκής ηπείρου, ωστόσο μέσα στα επόμενα 100 έτη ένας Νέος Κόσμος εκτεινόταν πολύ πέραν των ορίων της Ευρώπης. Μαζί με την ανάδυσή του επέρχεται και η μεταβολή της αντίληψης των Ευρωπαίων για τον κόσμο στον σύνολό του, πλανητικά πλέον, καθώς η γεωγραφία και η χαρτογραφία τίθενται και επανατίθενται σε νέα, πρωτόγνωρα πλαίσια, όταν μάλιστα η θεωρητική, ως πριν από την ανακάλυψη της Αμερικής, σφαιρικότητα της γης, επαληθεύεται στην πράξη.

Οι μεγάλες ανακαλύψεις, με σημείο εκκίνησης την ανακάλυψη της Αμερικής από τον Κολόμβο αποτελεί λοιπόν ένα σπουδαίο κεφάλαιο για τη γεωγραφία, την αίσθηση του παγκόσμιου χώρου και την ανθρώπινη κοσμοαντίληψη, καθώς διεύρυναν τις χωρικές γνώσεις και τις επεξέτειναν στα όρια του πλανήτη Γη, ανοίγοντας δρόμους πρωτόγνωρους για νέους τόπους, φέρνοντας και δίνοντας νέα αγαθά, με ό, τι αυτό μπορούσε να σημαίνει για ένα εμπόριο μεγάλων πλέον αποστάσεων, αλλά και ανταλλάσσοντας ιδέες κι αντιλήψεις, διευρύνοντας ορίζοντες και ανατρέποντας παγιωμένες θέσεις και παραδοχές.

Ο τυπικός στρογγυλός πρώιμος μεσαιωνικός χάρτης με κέντρο την Ιερουσαλήμ και φανταστικές προεκτάσεις έδωσε τη θέση του στα μέσα του 13ου αιώνα σε πιο πιστές μεσογειακές χαρτογραφικές αναπαραστάσεις λόγω της εφεύρεσης της πυξίδας.

Οι ανακαλύψεις, όμως, έφεραν μια πραγματική επανάσταση στην επιστήμη της χαρτογραφίας, καθώς η τελευταία έκανε κυριολεκτικά άλματα επί της επιφάνειας της γης, καθώς κατά τον 16ο αιώνα ήταν πλέον γνωστό το ήμισυ αυτής.

Ο Κολόμβος, στηριζόμενος σε πτολεμιακούς χάρτες υπολόγισε την απόσταση Ευρώπης – Ασίας, στην οποία ήθελε να φτάσει πλέοντας δυτικά στα 11.002 χιλιόμετρα, ενώ η πραγματική απόσταση είναι στα 21.350 χιλιόμετρα. Ήταν η τυχαία από μέρους του ανακάλυψη της Αμερικής η οποία έδωσε τεράστια ώθηση στη Γεωγραφία και κυρίως τη Χαρτογραφία, επιτρέποντας τους σωστούς υπολογισμούς με ό, τι αυτό σήμαινε για τη σωστή απεικόνιση της επιφάνειας της

γης χαρτογραφικά και σε υδρογείους, προσφέροντας τεράστια ώθηση και ασφάλεια στα ναυτικά ταξίδια.

Το πολιτικό-πολιτισμικό πλαίσιο της νέας γεωγραφικής αναπάρστασης

Η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου είναι εκείνο το οριακό σημείο εκ του οποίου και μέσω του οποίου οι κάτοικοι της Ευρώπης θα αντιληφθούν, θα ανακαλύψουν ή έστω θα επινοήσουν τα στοιχεία τα οποία τους συνδέουν έναντι των άλλων. Η Αμερική, κατέστη κοσμοείδωλο της Ευρώπης, του Παλαιού Κόσμου, εντός του οποίου θα ήταν δυνατή η αντιδιαστολή της δικής τους εικόνας σε σχέση – αντιθετική, και μάλιστα ιεραρχικά αντιθετική – με τον άλλον.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας αρχίζει να σχηματίζεται η ιδέα της σχετικότητας των πραγμάτων, εντός μιας ευρείας παγκόσμιας χωρικότητας στην οποία συνέτεινε η αποδοχή από κύκλους της διάνοησης καταρχάς της σφαιρικότητας της Γης, μέρος της οποίας (χωρικότητας) είναι και η Ευρώπη. Υπάρχει μια κόκκινη κλωστή η οποία συνδέει την εγκαθίδρυση της παραπάνω αντίληψης και το απόγειο της αξιοθέτησης της λογικής και της κριτικής σκέψης ως παραγόντων προόδου του ατόμου και της κοινωνίας κατά τον αιώνα των Φώτων.

Η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου υπονόμεισε και γκρέμισε μια σειρά βεβαιότητες και εισήγαγε στη γνωστική περιπέτεια την αβεβαιότητα και την αμφιβολία ως στοιχείο του ευρωπαϊκού πολιτισμού της νεοτερικότητας.

Εν αντιθέσει με περιοχές της Ασίας και της Αφρικής για τις οποίες είχαν προ του 1492 κάποιες γνώσεις, η Αμερική ήταν κάτι εντελώς άγνωστο. Η ανακάλυψη ενός τόπου ο οποίος δεν υπήρχε συντάραξε την κοσμοαντίληψη των Ευρωπαίων.

Την έκπληξη και τη σύγχυση ακολούθησε το αίσθημα της ανωτερότητας έναντι των άλλων εξευρωπαϊκών λαών, υπαγορευόμενο από την αδιαμφισβήτητη στρατιωτική ισχύ των ευρωπαϊκών κρατών και την οικονομική και τεχνολογική τους παντοδυναμία. Συγκεκριμένα:

«Ανάμεσα στο 1492 και το 1650, οι Ευρωπαίοι είχαν ανακαλύψει ένα σημαντικό νέο κομμάτι του κόσμου, το οποίο τους οδήγησε να δώσουν νέες διαστάσεις στον εαυτό τους και στο ιστορικό παρελθόν τους. Το μέγεθος των ευρωπαϊκών επιτυχιών ενίσχυσε την ευρωπαϊκή ματαιοδοξία και έκανε τους Ευρωπαίους ελάχιστα δεκτικούς απέναντι στις εμπειρίες του Νέου Κόσμου. Η αναπαράσταση της εστεμμένης Ευρώπης στους χάρτες της εποχής είναι αποκαλυπτική.»

Επίλογος

Τη στιγμή κατά την οποία η Ευρώπη ήταν καταδικασμένη να ανέχεται τον έλεγχο των Μουσουλμάνων για το αν θα τους επιτρέπεται η δίοδος προς Ανατολάς, η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου, όχι μόνο έδωσε διέξοδο, αλλά και τη δυνατότητα για παγκόσμια κυριαρχία με τη δημιουργία των υπερπόντιων αυτοκρατοριών.

Με αφετηρία λοιπόν τις μεγάλες ανακαλύψεις του 15^{ου} αιώνα αρχίζει μια τεράστια εξόρμηση της Ευρώπης και των κρατών της στον κόσμο, οπότε και ξεκινά ένας νέος ευρωπαϊκός πολιτισμός, εξωστρεφής και δυναμικός, ο οποίος εισαγάγει την ανθρωπότητα σε μια νέα εποχή, εγκαινιάζοντας την αυγή της νεοτερικότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΜΠΑΧΑΜΑΣ

11 Οκτωβρίου έως 27 Οκτωβρίου 1492

Πέμπτη 11 Οκτωβρίου 1492

Υπάρχουν ενδείξεις ότι κοντά μας υπάρχει στεριά: καλάμια επιπλέουν, κάτι που μοιάζει με σανίδα, ένα χειροποίητο μπαστούνι. Όλα αυτά έκαναν το πλήρωμα να ανασάνει με ανακούφιση και να χαρεί.

Παρασκευή 12 Οκτωβρίου 1492

Την αυγή είδαμε γυμνούς ανθρώπους κι εγώ βγήκα στη στεριά με τη βάρκα του πλοίου οπλισμένος και με συνοδεία τους καπετάνιους των άλλων δύο караβιών. Με αυτούς τους μάρτυρες και με τις σημαίες του βασιλικού ζεύγους θέτω υπό την κατοχή μου το νησί για λογαριασμό του Βασιλιά και της Βασίλισσας. Στο νησί έδωσα το όνομα Σαν Σαλβαδόρ προς τιμήν του Σωτήρα και Κυρίου Ημών Ιησού Χριστού.

Άρχισαν να κατεβαίνουν στην ακρογιαλιά γυμνοί άντρες και γυναίκες, νέοι έως 30 ετών. Είναι γεροδεμένοι, ψηλοί, με ωραία σώματα και ίσια πόδια, πλατύ κεφάλι και μέτωπο, μεγάλα μάτια, με χρώμα δέρματος καθόλου μαύρο, μαλλιά ολόισια κομμένα πιο πάνω από τα φρύδια. Πολλοί ιθαγενείς βάφουν τα πρόσωπά τους, άλλοι τα σώματά τους ή τα μάτια ή τη μύτη. Ονομάζουν το νησί τους Γκουαναχανί, η ομιλία τους είναι άνετη και καθαρή, αν και δεν καταλαβαίνω τίποτα από ό,τι λένε. Είναι φιλικοί και καλοδιάθετοι, με μοναδικά όπλα τα μικρά τους δόρατα.

Ξέρω ότι υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να ακολουθήσουν την Αγία μας Πίστη με αγάπη παρά με βία, και θέλω αυτοί οι ιθαγενείς να μας αντιμετωπίσουν φιλικά. Γι' αυτό τους πρόσφερα κόκκινα καπέλα και γυάλινες χάντρες και τα δέχτηκαν με χαρά. Ήρθαν στα πλοία μας είτε κολυμπώντας είτε με βάρκες φτιαγμένες από κορμούς, φέρνοντας παπαγάλους, μπάλες από νήμα μπαμπακιού, καμάκια και ένα ξερό φύλλο (καπνού) που το θεωρούσαν πολύτιμο. Πολλοί

άντρες είχαν σημάδια στα σώματά τους κι έμαθα με νοήματα ότι άνθρωποι από κοντινά νησιά ήρθαν για να τους αιχμαλωτίσουν, αλλά τους πολέμησαν με όλες τους τις δυνάμεις.

Μάλλον έρχονται εδώ άνθρωποι από τη στεριά και τους παίρνουν σκλάβους και πιστεύω ότι θα μπορούσαν να γίνουν καλοί και ικανοί υπηρέτες, γιατί επαναλαμβάνουν αμέσως ό, τι τους λέμε. Θα μπορούσαν να γίνουν χριστιανοί, γιατί δεν φαίνεται να πιστεύουν σε κάποια θρησκεία. Αν συμφωνούν οι Ηγεμόνες μας, θα πάρω έξι από αυτούς στην αναχώρησή μας για να μάθουν τη γλώσσα μας.

Σάββατο 13 Οκτωβρίου 1492

Άνθρωποι από το Σαν Σαλβαδόρ συνεχίζουν να έρχονται στα πλοία μας με τις καλοφτιαγμένες βάρκες τους, φέρνοντας μαζί τους κι άλλες μπάλες βαμβακιού, δόρατα και παπαγάλους.

Με πολλή προσοχή προσπάθησα να μάθω αν εδώ υπάρχει χρυσάφι, καθώς είδα μερικούς ιθαγενείς να φορούν ένα μικρό κομμάτι χρυσού κρεμασμένο στη μύτη τους. Με νοήματα κατάλαβα ότι θα μπορούσα στα νότια να βρω κάποιον βασιλιά με πολύ χρυσάφι, αλλά κανένας δεν ήθελε να με συνοδεύσει σε αυτό το ταξίδι. Το νησί αυτό είναι πολύ μεγάλο και φαρδύ, με πολλά δέντρα και νερά, οι άνθρωποι είναι ήρεμοι, με τόσα λίγα να δώσουν και με τόση ευχαρίστηση.

Κυριακή 14 Οκτωβρίου 1492

Έπλευσα κατά μήκος του νησιού προς ΒΒΑ για να δω την άλλη ανατολική πλευρά και τα χωριά. Σύντομα εμφανίστηκαν πολλοί ιθαγενείς που μας έφεραν νερό και φαγητό και θεώρησαν ότι ερχόμαστε από τον ουρανό. Έπεφταν στην άμμο και σήκωναν τα χέρια στον ουρανό ευχαριστώντας τον Θεό. Συνέχισα να πλέω με το καράβι για να δω όλο το νησί για πλήρη περιγραφή και επίσης για να βρω ένα κατάλληλο μέρος για το χτίσιμο ενός φρουρίου. Είδα τόσα πολλά νησιά, ώστε δεν ήξερα σε ποιο να πρωτοπάω.

Οι άντρες που αιχμαλώτισα μου είπαν με νοήματα ότι πρέπει να είναι πάνω από εκατό. Έψαξα και βρήκα το μεγαλύτερο από όλα κι ενώ δεν θα μπορούσα να είμαι εκεί πριν τη δύση του ήλιου, αποφάσισα να περιμένω έως αύριο το πρωί.

Δευτέρα 15 Οκτωβρίου 1492

Στο νησί που έφτασα το ηλιοβασίλεμα έδωσα το όνομα Σάντα Μαρία ντε λα Κονθεπθιόν. Δεν επιθυμώ να πλέω σε άγνωστα μέρη τη νύχτα, καθώς δεν θέλω να προσπεράσω κανένα νησί χωρίς προηγουμένως να το πάρω υπό την κατοχή μου, αν και εφόσον έχεις πάρει ένα, μπορείς να τα διεκδικήσεις όλα.

Τρίτη 16 – Τετάρτη 17 Οκτωβρίου 1492

Το επόμενο νησί που επισκέφτηκα 24 μίλια δυτικά από την Σάντα Μαρία ντε λα Κονθεπθιόν το ονόμασα Φερναντίνα. Όλα τα νησιά είναι πολύ πράσινα και εύφορα, αλλά πρέπει να προχωρήσω για να ανακαλύψω κι άλλα νησιά για χρυσάφι.

Όλοι οι ιθαγενείς που είδα μέχρι τώρα μοιάζουν μεταξύ τους, έχουν την ίδια γλώσσα και τις ίδιες συνήθειες. Οι κάτοικοι της Φερναντίνα φαίνονται πιο ήσυχοι, ζουν με περισσότερη τάξη και είναι περισσότερο απλοχέρηδες, καθώς κουβάλησαν μεγαλύτερο φορτίο από εκείνους του πρώτου νησιού. Είναι καταπράσινο και εύφορο νησί και είμαι σίγουρος ότι σπέρνουν και θερίζουν. Είδα πολλά δέντρα διαφορετικά μεταξύ τους, άλλα με φύλλα σαν του ζαχαροκάλαμου και άλλα με φύλλα σαν του μαστιχόδεντρου. Τα ψάρια είναι τόσο διαφορετικά από τα δικά μας, με χρώματα τόσο φωτεινά που χαίρεσαι να τα κοιτάς. Επίσης υπάρχουν και φάλαινες. Δεν είδα κανένα άλλο ζώο της ξηράς, εκτός από παπαγάλους και σαύρες. Τα σπίτια μοιάζουν με τις σκηνές των Μαυριτανών, με μεγάλο ύψος και καλές καπνοδόχους.

Οι Υψηλότητες σας μπορούν να είναι ήσυχες ότι η γη αυτή είναι η καλύτερη, η ευφορότερη, η πιο επίπεδη και με το καλύτερο κλίμα από όλα τα άλλα μέρη που υπάρχουν στο κόσμο».

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Aymard, M. (2003). 1492: Η Ευρώπη και ο κόσμος. Στο Ελένη Αρβελέρ, Maurice Aymard (επιμ.), *Οι Ευρωπαίοι, Νεότερη και σύγχρονη εποχή, (τόμος Β')*. Αθήνα: Σαββάλα.
- Burns, E. (2006). Ο δυτικός πολιτισμός: Νεότεροι χρόνοι. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Galeano, E. (2008). Οι ανοικτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής. Αθήνα: Κουκίδα.
- Κολόμβος, Χ. (1984). Η ανακάλυψη της Αμερικής, Ημερολόγιο πλοίου, 1492-1493, εισαγωγή-μετάφραση Ντίνος Βατικιώτης. Αθήνα: Αίολος.
- Kamen, H. (2002). Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κρεμμυδάς, Β. (1990). Νεότερη Ιστορία, Ελληνική και Ευρωπαϊκή. Αθήνα: Γνώση.
- Λεοντίδου, Λ. (2005). Αγεωγράφητος Χώρα: Ελληνικά Είδωλα στις Επιστημονολογικές Διαδρομές της Ευρωπαϊκής Γεωγραφίας. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λεοντίδου – Σκλιάς. (2001). Εγχειρίδιο Μελέτης ΕΠΟ12. ΠΑΤΡΑ: ΕΑΠ.
- Lindqvist, H. (2004). Χριστόφορος Κολόμβος: Οραματιστής ή τυχοδιώκτης; Αθήνα: Γκοβόστη.
- Massey, D. & Allen, J. (επιμ.) (2001). Η Γεωγραφία έχει σημασία! Πάτρα: ΕΑΠ.

Ράπτης, (2000). Γενική Ιστορία της Ευρώπης κατά τον 19^ο και 2^ο αιώνα. Πάτρα: ΕΑΠ.

Federici S. (2011). Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση. Θεσ/νικη: Εκδόσεις των Ξένων.

Ξενόγλωσση

Zerubavel, E. (1992). *Terra Cognita: The Mental Discovery of America*. New Brunswick: Rutgers University Press.

Crosby, Alfred W., Jr. (1972). *The Columbian Exchange. Biological and Cultural Consequences of 1492*. Γουέστπορτ, Κονέκτικατ: Greenwood Press Inc.

Mann, C. (2011). *1493: Uncovering the New World Columbus created*. New York: Knopf.

Ιστοσελίδες

https://en.wikipedia.org/wiki/Christopher_Columbus

<http://users.sch.gr/maritheodo/history-pi/section1/ploia/lemmata/2-5-3.htm>

<https://stergioulas.wordpress.com/2014/03/10/χριστόφορος-κολόμβος/>

<http://users.sch.gr/maritheodo/history-pi/section1/ploia/glossary/38.htm>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Caravel>

https://en.wikipedia.org/wiki/Iberian_ship_development,_1400-1600

http://chiosnauticalmuseum.gr/wp-content/uploads/2017/09/nmx_naftilos-05_170711.pdf

columbuslandfall.com/ccnav/ships.shtml

<http://users.sch.gr/maritheodo/history-pi/section1/ploia/lemmata/2-8-0.htm>

https://el.wikipedia.org/wiki/Εποχή_των_Ανακαλύψεων

<http://www.geo.auth.gr/322/chapter015.html>

<https://www.archaiologia.gr/blog/2017/02/09/η-ιστορία-του-κόσμου-μέσα-από-τους-γάργ>

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1259,4536/>

<http://www.militaryhistory.gr/articles/view/66>

<https://www.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=6d8cd043bd2c4792a4b4e9045a7e2210>

<http://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/i-kyriarxia-twn-eyrwpaiwn-ekpolitistwn>

<http://www.ebooks.edu.gr/new/books-pdf.php?course=DSGL-A118>